

РОДИТЕЛИТЕ И УЧИЛИЩЕТО

МИТОВЕ И ИСТИНИ

Наръчник
за родители

През последните години темата за отношенията между родителите и училището става все по-актуална. Динамичните промени във всички области на съвременния живот неизбежно поставят на дневен ред преосмислянето на мястото на образованието в живота на децата и на ролята на родителите и училището в този процес. Докато тече голямата обществена дискусия по този въпрос, родителите са изправени пред двойно предизвикателство – от една страна от тях се очаква да бъдат „перфектните родители“, които да осигурят най-доброто образование за децата си, а от друга са атакувани от все по-агресивни внушения за неизбежността на сблъсъка между тях и училището. Липсата на подкрепа за родителите, отсъствието на спокоен и градивен разговор за това как да развием полезни за детето ни отношения с училището подтикна Асоциация Родители да се вгледа по-внимателно в битуващите представи за взаимодействието „семейство-училище“. През 2018 г. проведохме качествено и количествено изследване на нагласите на родителите в София към взаимоотношенията им с училището. Използвахме резултатите от това изследване и натрупания от нас опит за работа с училищата, за да направим този наръчник. В него сме разгледали най-разпространените митове, потърсили сме какво стои зад тях и сме събрали и обобщили практични съвети в помощ на родителите. Надяваме се тази малка книжка да даде вдъхновение на повече родители да открият своя начин да изградят диалог и сътрудничество с училището в полза на децата.

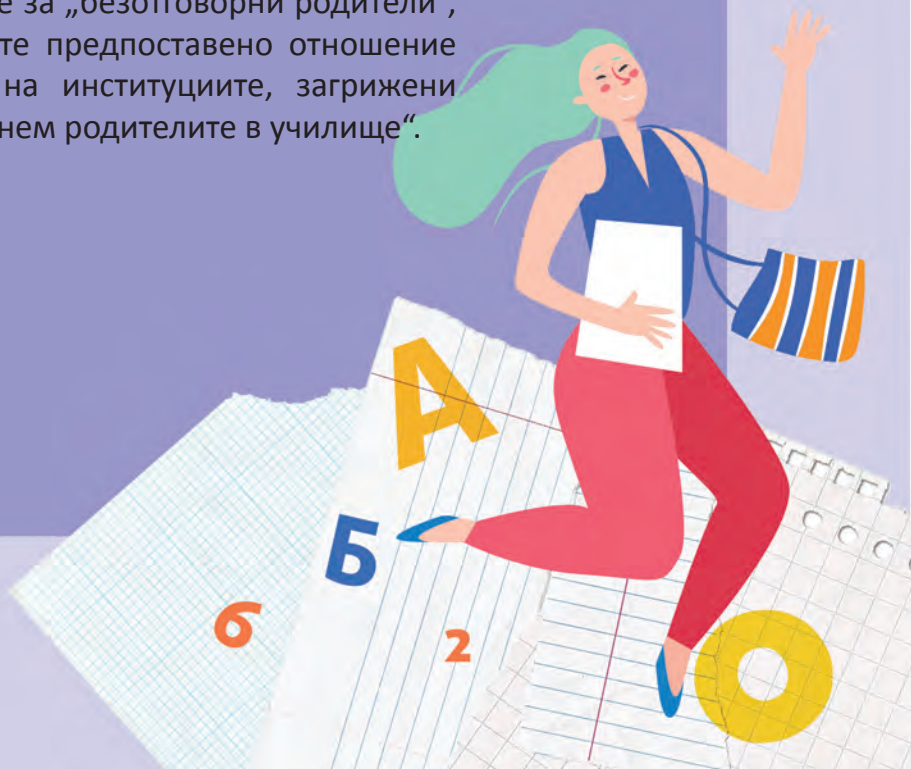

1
МИТ

РОДИТЕЛИТЕ НЕ ИСКАТ ДА ОБЩУВАТ С УЧИЛИЩЕТО

Няма да ви струва много усилия да намерите голям брой публикации, в които се твърди, че родителите само гледат да хвърлят децата си на училището и оттам нататък не се интересуват какво става. Ще чуете оплаквания от учители как по цяла година не могат „да видят очите на някои родители“, ще прочетете обвинения от синдикатите за „безотговорни родители“, ще срещнете предпоставено отношение от страна на институциите, загрижени „как да върнем родителите в училище“.

Каква е реалността?

Проведеното от нас изследване показва, че по-голямата част от родителите не само имат желание да общуват с училището, но биха искали това да се случва по възможност поне веднъж седмично. Най-малкото, което очакват, е да получават своевременно и достатъчно често информация какво се случва с децата им. При по-малките ученици тази тенденция е по-силно изразена, при по-големите родителите вече започват да се оттеглят полека-лека от прякото участие в училищния живот на децата си. Това е съвсем нормално: от една страна самото порастване е естествен процес на постепенно отделяне на детето от родителите и превръщането му в самостоятелна личност, а от друга – натрупването на опит в училище прави детето по-уверено и родителите имат по-голямо доверие в неговите способности да се справя самостоятелно.

Законът за предучилищно и училищно образование признава родителите за основен участник в образователния процес наравно с децата, учениците, учителите, директорите и другите педагогически специалисти. Той се отнася към родителите като към най-важните хора, от които зависи успешното развитие на детето, така че защитава вашето право да се осведомявате редовно за това как се развиват децата ви и как се чувстват в общността на училището. Нещо повече, според закона освен право, това е и ваше задължение, така че всеки опит да бъдете гласно или негласно „държани настрана“, е в разрез с него. . От своя страна училището има задължението да ви осигури възможност да се срещате с ръководството, учителите и другите педагогически специалисти в определеното приемно време или в друго удобно за двете страни време. Пак според Закона най-малко веднъж годишно имате право да получавате информация, подкрепа и консултиране в училището по въпроси, свързани с образованието, кариерното ориентиране и личностното развитие на децата ви.

Какво можете на направите като родители?

- Не се поддавайте на внушението, че повечето родители избягват да общуват с училището. Според нашето изследване 90% от родителите имат желание не само да знаят повече за училищния живот на децата си, но и да допринесат за подобряването му. Да искате да сте в тясна връзка с учителите на вашето дете е напълно естествено и не се притеснявайте да го заявите.

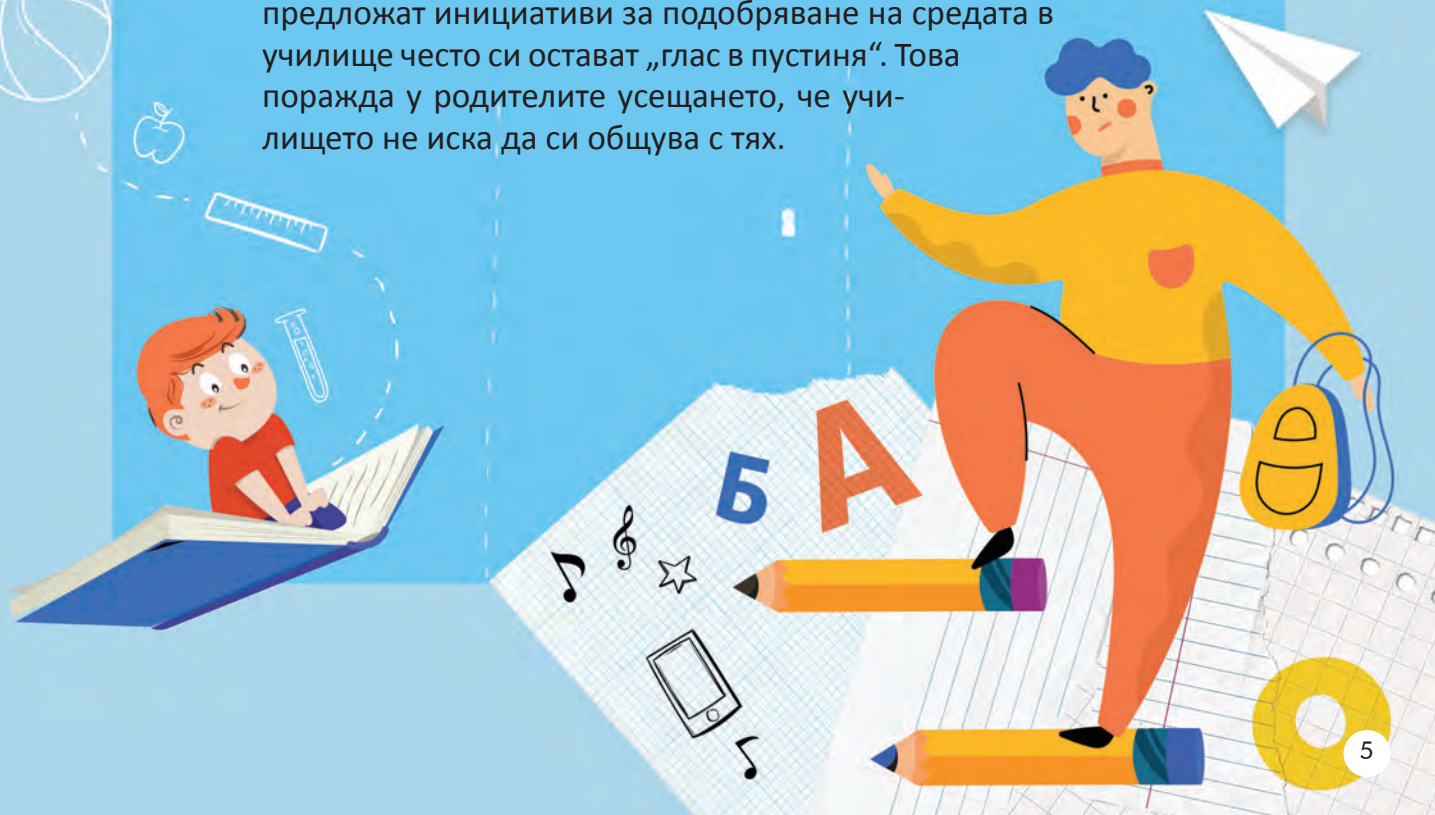
- Проверете кога са обявените приемни часове на учителите и се възползвайте от възможността да се видите с тях. Ако времето не е удобно за вас, договорете друго време и го спазвайте – взаимното зачитане е в основата на добрите взаимоотношения.

- Поставете въпроса за провеждане на поне една тематична родителска среща годишно по въпроси, по които би ви било полезно „да си сверите часовника“ с другите родители и със специалистите – размера на джобните, използването на мобилни устройства, кризите на пубертета, кариерното ориентиране или който и да било друг въпрос, който смятате за важен за голяма част от родителите.

2 МИТ

УЧИЛИЩЕТО НЕ ИСКА ДА ОБЩУВА С РОДИТЕЛИТЕ

„Тези, които ми трябват, ги няма“ – това е фраза, която много родители са чували от учителите по време на родителска среща. Търсенето на контакт с родителите основно по повод проблемно поведение на детето им създава впечатлението, че училището не желае истинско партньорство, а единствено съдействие от страна на родителите за разрешаване на конфликтни ситуации. Спорадичните опити на родителите да предизвикат разговори на други теми или да предложат инициативи за подобряване на средата в училище често си остават „глас в пустиня“. Това поражда у родителите усещането, че училището не иска да си общува с тях.

Каква е реалността?

Училището използва различни канали за общуване с родителите: бележниците на учениците, електронни дневници, родителски срещи, сайт на училището, индивидуални консултации, съобщения до родителите, предадени през децата и др. Обикновено проблемът идва от начина, по който е структурирана тази комуникация. На първо място неудовлетворението идва от това, че комуникацията е еднопосочна – училището изпраща информация до родителите, но рядко се интересува от тяхната гледна точка. Не по-малко важен фактор е едностранчивостта на подаваната информация – тя засяга обикновено академичното представяне на детето или сигнализира за проблемно поведение, но не осветлява други страни, за които родителят би искал да знае: как се чувства детето в общността на класа и училището, къде са силните му страни, как родителят би могъл да подкрепи развитието му. Не на последно място проблем е и липсата на ритмичност и навременна реакция от страна на училището: да научиш за двойката по география два месеца по-късно не допринася много за предприемането на ефективни действия за попълване на пропуските в знанията. Самият формат на комуникацията понякога не е особено атрактивен: да получиш по детето смачкано листче с един ред покана за обща среща без пояснения защо е важна, как ще протече и каква ще е ползата от нея, не те мотивира особено да участваш.

Какво можете да направите като родители?

- Отнасяйте се сериозно към всяка информация или покана, която училището изпраща до вас – зад привидно неатрактивни инициативи може да се крият

искрени усилия за подобряване на общуването. Откликвайте и давайте обратна връзка как може нещата да се подобрят.

- Търсете контакт с училището по всички въпроси, които ви вълнуват във връзка с развитието на детето ви – толкова често, колкото смятате, че има нужда. Не се ограничавайте само до обичайните разговори за негативните прояви на детето, питайте за това как се чувства, как общува със съучениците си, какви са положителните му прояви. Така учителят ще разбере какво е наистина важно за вас и ще му обръща повече внимание.

- Договаряйте предварително начина и времето за тези разговори. Показвайте, че уважавате времето и заетостта на учителите, това помага за подобряване на комуникацията.

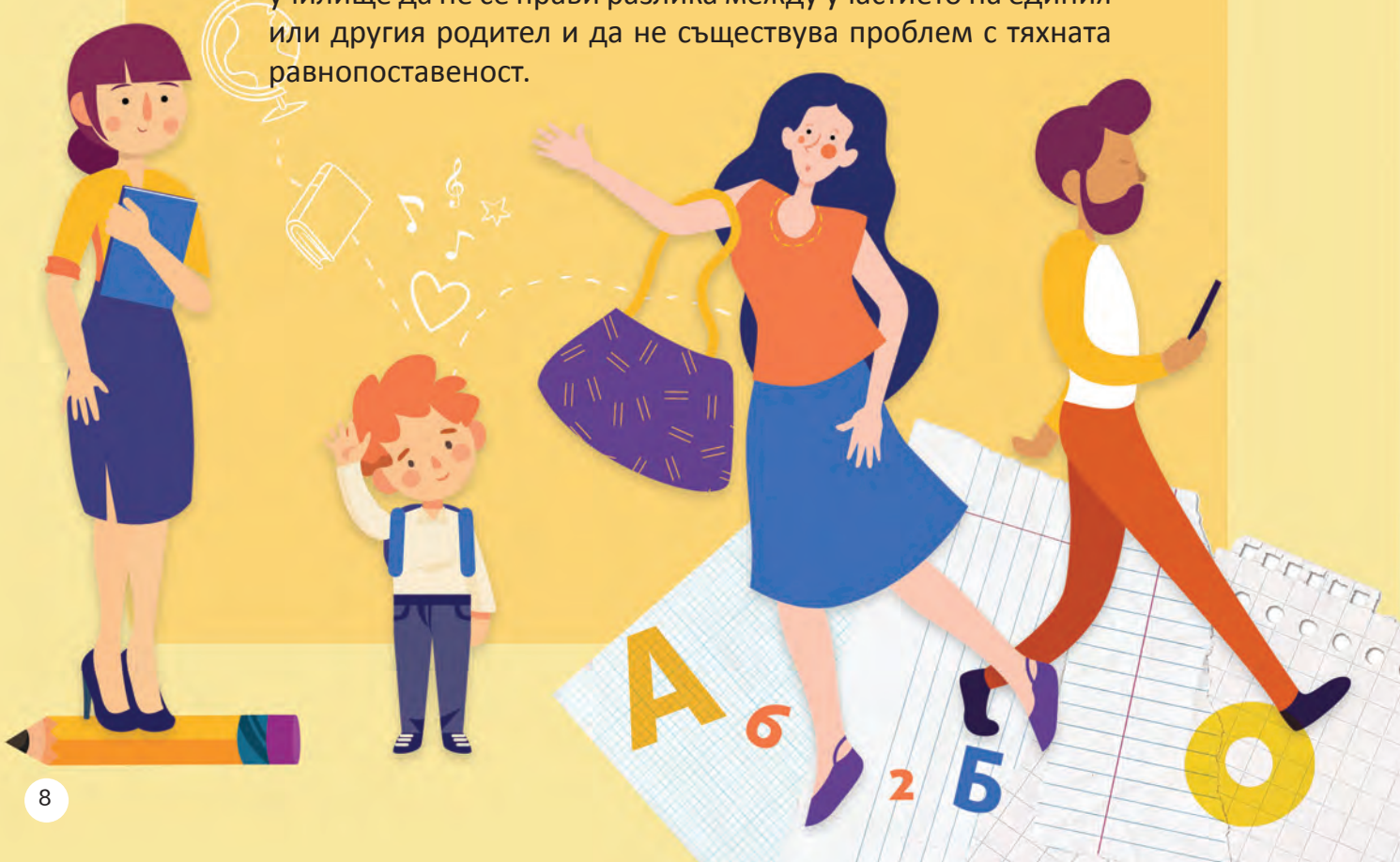
- Не приемайте пестеливото общуване от страна на учителите като знак, че не ви харесват или че не се интересуват от детето ви. На тях също им трябва време да ви опознаят и да изградят доверие към вас. Не се обиждайте, ако не одобряват незабавно всяко ваше предложение, не могат да се отзоват на секундата или не помнят абсолютно всяка подробност за детето ви. Имайте търпение и не се отказвайте да търсите контакт.

- Използването на съвременни средства за комуникация като различни платформи или групи в социалните мрежи може да е много полезно за подобряване на комуникацията между родителите и училището. Следете тези канали да не се превърнат в средства за изключване или тормоз на някои родители, които имат по-сериозни затруднения – било с ползването на съвременните средства за комуникация, било с поведението на децата си.

3 МИТ

УЧИЛИЩЕТО Е ТЕРИТОРИЯ НА МАЙКАТА

Във всички нормативни документи, засягащи образованието, по отношение на най-важните за детето възрастни се използва думата „родители“. Никъде няма подчертано предпочитание към майката или бащата. От това би следвало в училище да не се прави разлика между участието на единия или другия родител и да не съществува проблем с тяхната равнопоставеност.

Каква е реалността?

Въпреки че нормативно двамата родители са равнопоставени, в голяма част от училищата все още е жива практиката да се подкрепят стереотипите, че грижата за образованието е ангажимент преди всичко на майката, а бащата се включва само в случаите, когато има сериозен проблем с поведението или напредъка на детето. Тази нагласа се подхранва от една страна от все още битуващи в обществото стереотипни представи за ролята на мъжа и жената в семейството, а от друга – от силната феминизация на учителската професия, която води до често неосъзнатото предпочитание на професионалистите да общуват с представители на същия пол: било защото им е по-лесно да се разбират с тях, било заради предразсъдък, че майката е по-отговорният родител или за да се предпазят от влизане в нежелателно усложнени взаимоотношения . Всичко това води до още по-голямо феминизиране на средата, в която растат децата, което се отразява на формирането на представите им за мъжките и женските модели на поведение.Изследванията доказват, че активното включване на мъжете наравно с жените в образованието на децата води до по-добри резултати както по отношение на академичните постижения, така и за справяне с проявите на насилие. Активното участие на мъжете в живота на децата подобрява развитието на социалните им умения, спомага за доброто общуване с другите деца и възрастни и не на последно място, допринася за изграждане на добра самооценка.

В ситуациите на разделени родители учителите предпочитат да общуват само с родителя, който е получил родителските права и често отказват на другия родител информация или контакти с детето, въпреки че той има право на това и въпреки че за развитието на детето и за самото дете често е много важно и двамата родители да знаят какво се случва в училище и как то се чувства.

Какво можете да направите като родители?

- Още в началото на учебната година отидете заедно в училище и се запознайте с учителите на детето ви. Ясно заявете, че и двамата сте ангажирани с грижата за развитието на детето. Така учителят ще има по-добро разбиране за детето ви повече смелост да ви търси по различни въпроси.

- Поне няколко пъти годишно се редувайте при срещите с учителите – различните ви гледни точки ще ви дадат по-обективна картина за средата, в която учи вашето дете. Обсъждайте своевременно помежду си впечатленията и решенията, взети на срещите. Преценете как да обсъдите решенията и с детето и изслушайте внимателно вземете предвид неговото мнение.

- Откликвайте на поканите на училището за специални събития с участието на бащи и други важни за децата мъже (дядовци, вуйчовци и т.н.) – на учителите също им е нужна подкрепа да свикнат да работят с татковци. Давайте обратна връзка за това, което ви е харесало и предложения как да подобрите заедно следващото съвместно начинание.

- Ако сте разделени, спокойно обяснете ситуацията на класния ръководител и го уведомете за правата, които имат и двамата родители по отношение на детето. Не се опитвайте да го привлечете на своя страна, ако сте в конфликт с другия родител – това само би внесло допълнително напрежение на детето, на което и без това не му е лесно.

4
МИТ

РОДИТЕЛСКАТА СРЕЩА Е ГУБЕНЕ НА ВРЕМЕ

Много родители бързо губят желанието си да ходят на родителски срещи, защото не виждат в тях полза за себе си и детето си – често се говорят твърде общи неща или просто се подписват камара бележки и декларации, събират се пари, чака се дълго време да дойде един или друг учител… Колкото повече пораства детето, толкова по-демотивиран за участие в родителски срещи се чувства родителят. Ако пък детето има някакъв проблем – било с усвояването на материала, било с поведението – родителят съвсем няма желание това да бъде обсъждано пред други хора.

Случва се и родителят да се почувства така, сякаш обратната връзка, която дава на учителя, е „глас в пустиня“ и неговото мнение е без значение.

Каква е реалността?

Обикновено родителските срещи се свикват от класния ръководител, най-често по график, спуснат от училището. Това означава, че в рамките на учебната година има две, най-много три родителски срещи. Родителската среща може да бъде свикана и по инициатива на родителите, когато има за обсъждане въпрос, който те смятат за важен.

Когато родителската среща е добре планирана и добре структурирана, тя е изключително полезен инструмент за изграждане и сплотяване на родителската общност – родителите заедно вземат решения, свързани с развитието на децата: използване на телефони в училище, по колко дневни да им се дават (особено в първи и втори клас, когато за децата това е ново), да им се дава ли храна в кутия и каква и т.н. Това е пряк път към осигуряване на по-добра среда за децата в училище. Родителската среща е мястото и времето, където да бъдат обсъдени въпросите от общ интерес: въвеждане на общи правила, планиране на общи събития, подобряване на материалната база, обсъждане на теми, свързани с развитието на децата в съответната възраст и т.н.

Какво можете да направите като родители?

- Откликвайте на поканите за родителски срещи. Освен че ще получите информация от страна на училището, това е мястото, където можете да се видите очи в очи с другите родители и да поставите на обсъждане въпроси, които ви вълнуват. Социалните мрежи са добра възможност за комуникация, но разговорите на живо имат собствена тежест.

- Обсъждайте информацията от родителските срещи и с другия родител. Ако и двамата посещавате родителските срещи, или поне се редувате, ще оставите ясно послание за учителите, че цялото семейство е заинтересовано от развитието на детето.

- Дайте си възможност да се опознаете с другите родители – още на първите срещи всички се представете, дори в началото можете да си сложите табелки с имената.

- Ако има теми, които искате да обсъдите на родителската среща, не се колебайте да ги предложите. Направете го достатъчно рано, за да може класният ръководител да ги включи в дневния ред и да уведоми другите родители. Иначе рискувате всички да си тръгнат преди да стигнете до това, което ви вълнува.

- Говорете стегнато и по същество. В противен случай бързо ще загубите вниманието на родителите и учителите.

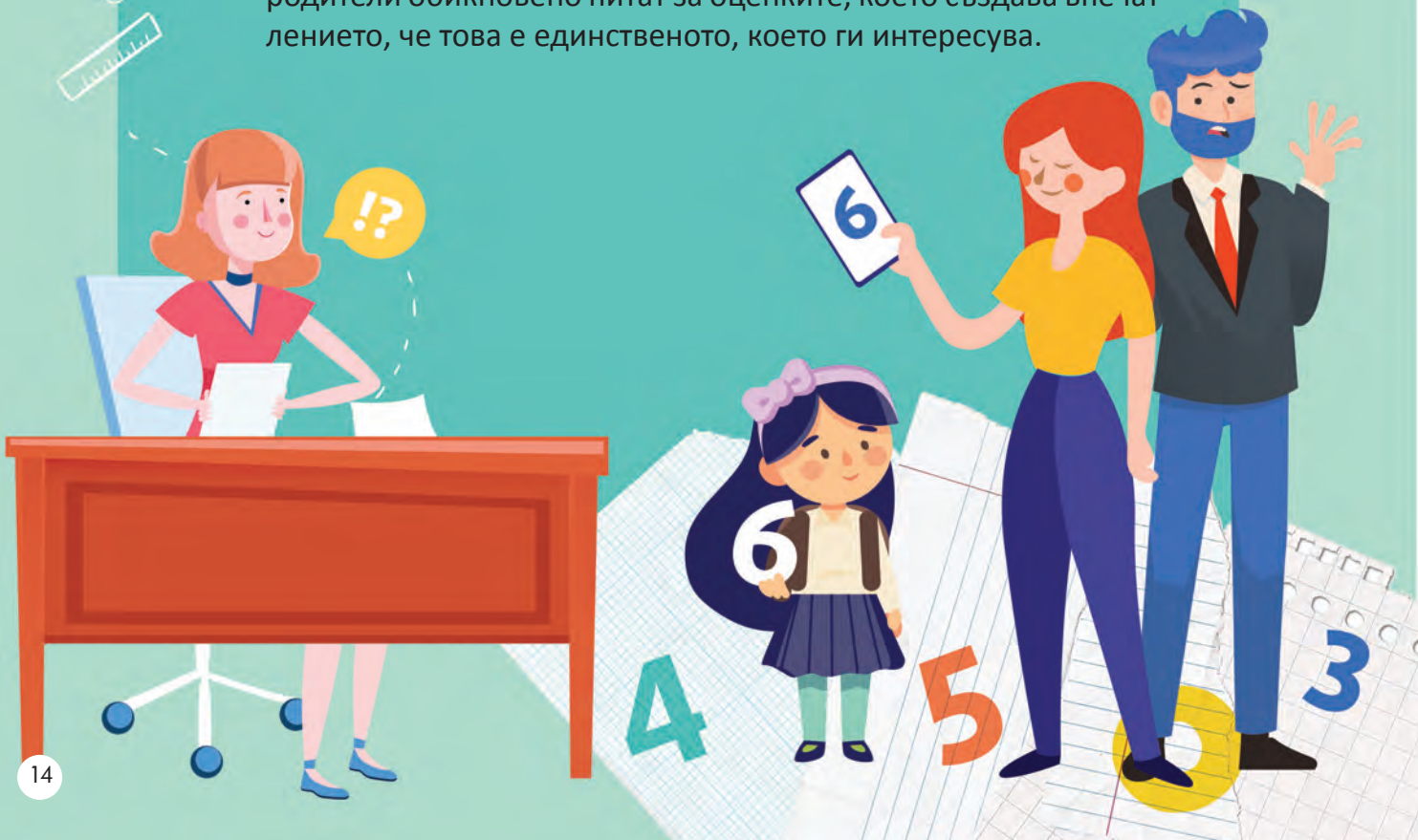
- Изслушвайте какво имат да кажат другите родители. Различната гледна точка може да ви помогне да си съставите по-ясна картина.

- Не очаквайте, че непременно всички ще се съгласят с вашите предложения. По-важно е да постигнете съгласие за какво ще работите заедно, дори и да е малко. Общите дейности постепенно изграждат доверие и с времето ще можете да постигате и по-амбициозни цели. Ако имате желание да проведете по-различни родителски срещи по теми, които ви вълнуват, свържете се с нас. Асоциация Родители може да ви подкрепи с организирането и провеждането им..

5 МИТ

РОДИТЕЛИТЕ СЕ ИНТЕРЕСУВАТ САМО ОТ ОЦЕНКИТЕ

Децата ходят на училище, за да получат определени знания, умения и нагласи, които да са им полезни през целия живот. Един от начините родителите да получат информация дали детето им успява в това, са оценките. За съжаление, много често това е и почти единствената информация за развитието на детето, която родителят получава от училището. Затова и самите родители обикновено питат за оценките, което създава впечатлението, че това е единственото, което ги интересува.

Каква е реалността?

Това, което открихме в нашето изследване е, че голяма част от родителите се интересуват повече от това как се чувства детето им в училище, отколкото от това какви оценки получава. Това важи с особена сила за първите години в училище, когато децата все още не получават цифрови оценки. След 5 клас, когато на хоризонта се появява кошмарът на кандидатстването за гимназия, много родители започват да се фокусират върху оценките от страх да не би слабият успех да повлияе на шансовете на детето им за в бъдеще. Въпреки това и в този период повечето родители изобщо не са безразлични към емоционалното състояние на детето и това как то се вписва в средата в училище. Да не забравяме, че с порастването и постепенното навлизане в пубертета е повече от естествено децата да не споделят вече преживяванията си толкова много с възрастните. Затова след 5. клас поддържането на пълноценна комуникация между родителите и учителите и споделянето на наблюдения за поведението и преживяванията на децата е не по- малко важно, отколкото в началното училище.

Това, което родителите искат всъщност, е да получават своевременна и достоверна обратна връзка за развитието на детето си. Училището има задължението да оцени напредъка на детето по всеки предмет няколко пъти във всеки учебен срок. Учителите биха могли да дават и друга информация на родителите, но тъй като нормативно не са задължени, малко от тях системно го правят – по-често се случва да уведомяват родителите при възникнал проблем, отколкото да обсъждат напредъка на детето в развитието на емоционалните или социалните умения. Често се пропуска важността на изграждането на позитивно отношение към самия процес на учене, радостта и удовлетворението от него, а и моментът със субективността при оценяването не е за пропускане.

Но тъй като училището рядко използва други форми на информиране на родителите освен оценките – особено в случаите, когато детето се представя добре – и самите родители се фиксират върху оценките.

Какво можете да направите като родители?

- Говорете с децата си за това, което ги вълнува в училище. Те прекарват там голяма част от деня си и през това време им се случват много неща, които ги радват, притесняват, въодушевяват или потискат. Показвайте им, че това е не по-малко важно от оценките по математика или български език.

- Търсете контакт с учителите – в приемното им време, в специални срещи, които си уговорите в удобно и за двете страни време, по телефон, по мейл или по друг удобен за вас и тях начин. Покажете им, че се интересувате от това как се чувства детето ви, не само какви оценки има. Договорете подходяща и за двете страни периодичност на тези срещи – ясно е, че учителят не може да се среща и разговаря само с вас, но и не може да ви откаже 15-20-минутен разговор веднъж в месеца, например.

- Инициирайте провеждането на тематична родителска среща по важни за развитието на децата теми: какви са особеностите на възрастта на вашите деца, какво да направите за сплотяването на класа, как да използвате новите технологии в полза на децата, време ли е за разговора за „птичките и пчеличките“ и т.н. Можете съвместно с учителя да проведете и кратка анкета сред децата в класа – и да разберете кои са важните за тях теми. Можете да допринесете за организирането на такава среща, като потърсите и поканите външен специалист, който да я води.

6 МИТ

ВИДЕОСЛЕДЕНЕТО ДАВА СИГУРНОСТ НА РОДИТЕЛИТЕ

Много родители смятат, че чрез монтирането на камери в коридорите, дворовете и класните стаи ще осигурят на децата си по-безопасна среда в училище. Записите на камерите могат да проследят и докажат дали има извършена някакво нарушение, кой е виновен и кой да бъде наказан. Това създава усещането за възстановяване на справедливостта по някакъв начин и надеждата, че страхът от заснемане ще предотврати някои негативни прояви както от страна на педагогическия персонал, така и между самите деца.

Каква е реалността?

Поставянето на камери в класните стаи не решава конфликтите между децата, нито тези между децата и учителите. Камерите могат само да регистрират ситуация в случай на конфликт, но няма да изкоренят причините за съществуването на проблема. Нещо повече, наличието на камери може да доведе до замаскиране и прикриване на насилието или пренасянето му в пространства, където няма камери (тоалетните, например). Проблемът с насилието се корени в отношенията и там трябва да се съсредоточат усилията и средствата. Редица изследвания по света вече доказват дългосрочните негативни последствия от постоянното видеоследене върху психиката на децата и формирането им като личности.

За децата е важно да получават одобрение от страна както на своите родители, така и на своите учители. Действителността в училище обаче е много динамична, децата попадат в най-различни ситуации и трупат житейски опит, така че е напълно нормално не винаги да постъпват така, както вие очаквате или те ви казват, че са направили. Видеокамерите няма да променят това, а е твърде възможно да засилят прикритостта им. Доверието и общуването с вашите деца и техните учители е най-добрата основа да знаете какво се случва. Изследванията показват, че деца, които растат под постоянно следене, развиват недоверие към възрастните и специално към родителите си. Друг съществен проблем е, че те не развиват умения за самоконтрол и за справяне с конфликтни ситуации, тъй като винаги търсят решение от страна на някой външен авторитет. Това ги поставя в опасна зависимост от злонамерени манипулатори както в детството, така и в живота им на възрастни хора.

Какво можете да направите като родители?

- Давайте личен пример за граждански умения за поемане на отговорност, цивилизован диалог и съвместно намиране на решения, показвайте уважение и зачитане на другите – както в отношенията си с учителите, така и в отношенията си с другите родители. Децата учат много повече от това, което виждат, отколкото от това, което им казвате.
- Изслушвайте децата, когато споделят с вас за нещо, което ги е притеснило в училище и ги питайте дали биха искали вие да се намесите. Измислете решението на възникналите проблеми заедно.
- Редовно питайте децата какво се случва в училище - нито твърде неангажирано („Как беше днес? – Добре“), нито твърде настойчиво. Търсете различни начини да ги мотивирате да споделят с вас (например, като вие споделяте с тях най-различни неща от вашия ден). Оставете им време и пространство да ви споделят важните за тях неща и ги слушайте внимателно. Ние, възрастните, често вече сме забравили какво е било важно за нас на тяхната възраст и може да се изненадате.
- Обсъждайте конфликтните ситуации първо с учителя или класния ръководител. Говорете спокойно, не обвинявайте, не търсете виновни. Търсете заедно решения, които да предотвратяват възникването на подобни ситуации занапред.
- Ако имате непреодолими различия с класния ръководител или друг учител, потърсете съдействие от педагогически съветник или директор. Опитайте се да разберете дали има начин вие да допринесете за промяна на ситуацията.
- Ако въпреки всичките ви усилия виждате, че не можете да се справите със ситуацията и правата на вашето дете или на други деца са нарушени, потърсете съдействие от компетентните органи – Регионално управление по образованието, Отдел „Закрила на детето“, Държавна агенция за закрила на детето.

7
МИТ

РОДИТЕЛИТЕ СЕ ИНТЕРЕСУВАТ САМО ОТ СОБСТВЕНОТО СИ ДЕТЕ

За всеки родител неговото дете е най-прекрасното и най-ценното същество на света и е напълно естествено да е центърът на неговата лична вселена. Това, че родителите се вълнуват най-много от развитието на собственото си дете, от една страна създава впечатлението, че другите деца са им напълно безразлични, а от друга – понякога наистина води до фокусиране на вниманието единствено върху успехите или трудностите на собствения наследник.

Каква е реалността?

Когато тръгне на училище, детето става част от училищната общност, което означава, че попада в сложни взаимоотношения с други хора – учители, съученици, родители на други деца… За него е много важно и полезно да се научи да изгражда отношения с околните, защото това са умения, които ще му помогнат за успеха в живота не по-малко, отколкото доброто усвояване на учебния материал. Понякога това е много труден процес, особено ако по някаква причина детето се чувства различно от съучениците си, а възрастните – учители и родители – не допринасят за изграждане и развиване на пълноценна общност в училище. Когато процесите в общността са оставени на самотек, те често водят до нездрава конкуренция и ожесточени борби за лидерство между децата, понякога и с прояви на насилие, изразено чрез обиди, игнориране, тормоз в социалните мрежи или дори физическа саморазправа.

За да се чувства детето добре и да бъде стимулирано да напредва, от изключителна важност е и другите деца около него да се чувстват добре и да напредват. Много родители осъзнават това и се опитват да допринесат за развитието на класа като общност и за това всички деца да се чувстват комфортно в нея.

Какво можете да направите като родители?

- Участвайте в общи инициативи на класа – така ще опознаете съучениците на вашето дете и ще имате реалистични идеи как да помогнете всички да се чувстват по-добре в училище.

- Контактувайте с другите родители по възможност по-често – на живо или онлайн, чрез използването на различни платформи, групи в социалните мрежи, мейл групи и т.н.. Те ще ви бъдат полезни с информация както за своите деца, така и за вашето – ще се изненадате колко точни наблюдения могат да имат.

- В конфликтна ситуация не бързайте да отсъдите кой е виновен. Много често проблемът е в лошата комуникация, а не в лошите намерения. Опитайте се заедно с класния ръководител или друг учител да намерите общо решение как да бъдат предотвратени подобни конфликти занапред.

- Разговаряйте с детето си за всичко, което го вълнува във взаимоотношенията със съучениците. Изслушвайте го и не бързайте да давате готови решения, ако има възникнал проблем. Помогнете му само да измисли как е най-добре да постъпи в една или друга ситуация.

- Не сравнявайте детето с другите деца, не му ги сочете за пример. Това няма да промени поведението му към по-добро, може само да го настрои враждебно.

- Ако някое дете има проблем с поведението или успеха, не се изказвайте осъдително пред вашето дете. Поговорете с него за различията между хората и за това как всеки може да разкрие силните си страни, ако му помогнем.

8 МИТ

РОДИТЕЛИТЕ НЕ ИСКАТ ДА ПРАВЯТ НИЩО ЗА УЧИЛИЩЕТО

Понякога учителите или училищните власти се обръщат към родителите с покана да помогнат за промяна на средата в училище. Много често това е свързано със събиране на средства за подобряване на материалната база или с очакване за полагане на доброволен труд в дейности около поддръжката и ремонта на сградата и двора. Не са много родителите, които откликват на такива покани и това създава впечатлението, че майките и бащите не искат да правят нищо в полза на училището.

Каква е реалността?

Времето и парите на родителите са много ограничени ресурси, към които те се отнасят пестеливо и имат нужда да бъдат убедени в смисъла на начинанията, за които биха ги похарчили. Често родителите се чувстват изключени от процеса на вземане на решение за провеждането на някаква дейност, за която ги кани училището. Това ги кара да гледат на нея като на принуда и несъзнателно да се съпротивляват на осъществяването ѝ или пък да я оценяват като маловажна и да не намират смисъл да ѝ посветят време или средства. Понякога родителите са съгласни с целта, но не и с начините, по които им се предлага тя да бъде постигната и също се въздържат да се включат.
Повечето родители заявяват готовност да се включат в дейности на училището, ако виждат смисъл и полза от тях. Те не желаят единствено да дават пари, а да имат реално участие при вземането на решения как да се промени училищната среда към по-добро. Родителите с по-голямо удоволствие се включват и в дейности, от които децата им виждат пряк ефект: открити уроци, общи празници, екологични инициативи…

Какво можете да направите като родители?

- Следете дейността на Обществения съвет и Училищното настоятелство към вашето училище и по възможност се включвайте в нея активно. Това е един от начините да участвате във вземането на решения, свързани с промяна на училищната среда.

- Не се притеснявайте да задавате въпроси, за да си изясните цялата картина

около инициативите, в които ви кани за участие училището. Може да се окаже, че те са много по-смислени и полезни, отколкото ви изглеждат на пръв поглед, но не са представени достатъчно добре.

- Участвайте в доброволчески акции в подкрепа на училището заедно с детето си и неговите съученици. Това променя не само средата в училище, но и отношението на децата към нея, а вие ще опознаете класа на детето в различна светлина.

- Включвайте се в откритите уроци, спортните празници и тържествата не само като зрители. Вашите идеи и помощ в организирането ще ви издигнат много в очите на собственото ви дете и ще повишат самочувствието му пред съучениците му.

- Канете и други родители да участват в различни дейности на училището. Това добра възможност да се опознаете и да си имате по-голямо доверие.

- Предлагайте собствени инициативи за подобряване на средата в училище или за сплотяване на общността. Обсъдете ги в подробности с другите родители и класния ръководител или директора, в зависимост от мащаба им. Вслушвайте се в аргументите на другите участници - различните гледни точки ще допринесат за по-доброто им протичане и по-големия ефект. Не забравяйте да потърсите мнението на децата и техните предложения – това би направило инициативите най-смислени.

- Не губете търпение и не се отказвайте, ако вашето предложение не се приеме. Опитайте с нещо друго, което смятате, че ще е полезно за всички.

9 МИТ

РОДИТЕЛИТЕ ПРЕХВЪРЛЯТ ВСИЧКО НА УЧИЛИЩЕТО

В наши дни децата прекарват голяма част от деня си в училище в редовни и извънкласни занимания. Ако са записани и във форми за целодневно обучение, на практика са в учебното заведение по 8-10 часа на ден. За родителите остава малко време, в което да общуват с децата си, да обсъдят какво ги вълнува или да могат да им помогнат да се справят с нещо, което ги затруднява. Това създава впечатлението, че родителите не се ангажират с образованието или възпитанието на децата, а прехвърлят отговорността на училището.

Каква е реалността?

Повечето родители се стараят да прекарват малкото време, което имат с децата си, по възможно най-пълноценния начин. За емоционалната стабилност и хармоничното развитие на детето е важен не толкова броят часове, които прекарва с родителите си, колкото начинът, по който се използва времето им заедно.
За да могат да бъдат максимално полезни на децата си, родителите имат нужда от подкрепата на професионалистите в училище. Гледната точка на учителите е различна, но също много полезна, за да може родителят да си изгради вярна представа за развитието на детето си. Професионалната подготовка и опитът на учителя могат да спестят на родителите много грешни ходове, напразно изхабени нерви и загубено време.

Какво можете да направите като родители?

- Приемете, че учителят е професионалист с добра подготовка да учи и възпитава детето ви. Възможно е да извадите лош късмет и да попаднете на не толкова добър учител, но в повечето случаи не е така. Изслушвайте наблюденията и препоръките му и се опитайте да се съобразявате с тях. Когато учителите и родителите действат в синхрон, децата се чувстват по-сигурни и по-спокойни.

- Споделяйте с учителите информация, която смятате за важна за развитието на детето ви и се съветвайте по въпросите, по които имате колебание как да постъпите. Можете да не сте съгласни с препоръките, но обмислете

добре какви са аргументите ви против. Обсъждайте не само проблемите, но и силните страни на детето и възможностите да ги развивате със съвместни усилия.

- Когато учителят ви сигнализира, че има някакъв проблем, не отхвърляйте тази информация. Доверете се на опита му да открива потенциалните проблеми на ранен етап и обсъдете с него какво можете да направите заедно, за да се справите с това. Ако съветите, които ви дава, не са достатъчно конкретни или ясни за вас, не се притеснявайте да искате по-подробни разяснения.

- Инициирайте срещи и разговори с другите родители по теми, свързани с развитието на децата, като използвате професионалната подготовка на учителите, педагогическите съветници или психолозите в училище за провеждането на такива срещи.

- Използвайте времето, което имате да прекарате заедно с детето си, възможно най-пълноценно. Показвайте искрен интерес към това, което му се случва в училище – не задавайте общи въпроси „Как беше днес?“, за да не получавате общи и нищо не значещи отговори „Ами добре беше“. Питайте детето кое го накарало да се чувства добре, кое го е разсмяло, кое го е натъжило, с кого се е разбирало добре, с кого е имало проблеми, кое му се е сторило трудно, а кое – лесно, какво би искало да се случи отново. Така ще имате яснота дали не се налага някъде да подкрепите детето или да потърсите подкрепата и на учителя.

10 МИТ

В УЧИЛИЩЕТО НЯМА МЯСТО ЗА РОДИТЕЛИ

Табелките „Родителите дотук“ на входа на училището съвсем не са такава отживелица, каквато би ни се искало да си мислим, че са. И проблемът не е само в тези табелки, макар че те са добър пример за лоша комуникация между училището и родителите. На много места разговорите с родителите се водят формално, участието им във вземането на решения за развитието на училището е минимално, мнението и предложенията им не намират отзвук. Това бързо отказва голяма част от родителите от опити да се намесват в училищния живот и те се отчуждават от това, което става в училище.

Каква е реалността?

Законът за предучилищното и училищното възпитание дава възможност на родителите, като основен участник в образователния процес, да участват в живота на училището чрез регламентирани форми като Училищното настоятелство и Обществения съвет, включване в родителския актив и комуникация с учителите, администрацията и ръководството на училището според нуждите, които имат. Според Закона родителите не могат да влияят върху учебното съдържание и учебните програми, но тяхното мнение е важно за избора на извънкласни дейности и други активности, в които се включват децата. Там, където родителите активно участват в живота на училището, децата се чувстват много по-добре и по-спокойно.

За съжаление не всички училища имат добри практики за включване на родителите. На много места опитите да се внесе ред и да се сложат граници на отговорностите и компетентностите на родители и учители водят до затваряне на професионалната общност и изолиране на родителите. Отделни случаи на грубо вмешателство на родители в училищния живот – било с насилие срещу други деца, било с агресия срещу учители – затвърждават страховете на учителската гилдия и капсулирането ѝ. Липсва целенасочена работа за цялостна училищна политика за взаимодействие с родителите.

Какво можете да направите като родители?

● Участвайте в Училищното настоятелство. Така ще можете да участвате в решаването на текущи въпроси на училището, свързани с осигуряване на допълнителни финансови и материални средства и да контролирате изразходването им, да съдействате за столовото хранене, за организиране отдиха и други извънкласни дейности, за подпомагането на социално слаби деца и др.

● Интересувайте се от дейността на Обществения съвет и при възможност се включете в нея активно. Законът дава по-големи правомощия на Обществения съвет в сравнение с Училищното настоятелство. С участието си в него можете да давате мнение за най-важните инструменти за управление на училището – Стратегията, Учебния план и Бюджета, и директно да допринесете за промяна на практики като достъп на родителите до учебното заведение, начин на комуникация с тях, включването им в живота на училищната общност, качеството на храната, тоалетните в училище и много други.

● Проучете практиките и опита на други и училища по отношение на включването на родители и предложете това, което ви допада, на родителите във вашия клас. Търсете съмишленици в тяхно лице и предложете заедно на учителите и директора промяната, която искате да видите.

● Предлагайте идеи за общи инициативи на родителите и участвайте в осъществяването им.

● Имайте търпение – вашето постоянство и добронамереност ще помогнат за промяна на взаимодействието с училището.

Този Наръчник е разработен по проект „ФОКУС - Форум за Открита Комуникация между Училището и Семейството“.
Проектът се осъществява благодарение на най-голямата социално отговорна инициатива на Лидл България „Ти и Lidl за по-добър живот“ в партньорство с Фондация „Работилница за граждански инициативи“ и Български дарителски форум.
Отговорността за съдържанието в този Наръчник е на Асоциация Родители и не отразява позициите на финансиращите организации.

Съставител:
Цвета Брестничка
Яна Алексиева
Давид Кюранов

Илюстрации и дизайн:
Лиляна Дворянова

Ръководител проект:
Наталия Кирилова

Издател:
Асоциация Родители

АСОЦИАЦИЯ РОДИТЕЛИ

Ти и Lidl
ЗА ПО-ДОБЪР ЖИВОТ

ФОНДАЦИЯ РАБОТИЛНИЦА ЗА ГРАЖДАНСКИ ИНИЦИАТИВИ
подкрепяме инициативните

БЪЛГАРСКИ ДАРИТЕЛСКИ ФОРУМ

2018